

PROXECTO "ALDEA VERDE"

*Por Virxinia Rodríguez e Ramsés Pérez

"Promover accións educativas e socioculturais que permitan a participación das persoas maiores e dos adultos en xeral na recuperación e preservación do patrimonio cultural e das tradicións coherentes coa idea do desenvolvemento sostíbel".

Recomendación da Estratexia de Educación Ambiental en Galiza.

A Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza, ADEGA, vén de botar a andar un proxecto de educación e recuperación do patrimonio ambiental co nome de Aldea Verde. A iniciativa pretende crear un Centro de Educación Ambiental e de Patrimonio Cultural, constituíndo un espazo de achegamento ao mundo rural e ás súas particularidades, atendendo á súa diversidade, tomando o Alto Ulla como exemplo de rural e das súas posibilidades de futuro.

Ramsés Pérez

Nos últimos meses, Adegas están realizando traballos de recuperación da casa e do contorno da Eira da Xoana

O ALTO ULLA COMO EXEMPLO DO MEDIO RURAL GALEGO

A Ulloa é unha comarca que ten sufrido un importante éxodo. Unha das súas características máis salientábeis é ser un territorio que en boa medida conserva a paisaxe e os costumes rurais (aínda que xa con síntomas de deterioro evidentes). A elección deste territorio para o desenvolvemento do proxecto responde tamén á experiencia do traballo previo que membros de Adegas teñen realizado na zona, tanto en proxectos ou equipamentos de educación ambiental, como en iniciativas de dinamización cultural, de defensa do territorio ou de recuperación de oficios tradicionais.

Galiza acolle trinta mil das sesenta mil entidades de poboación do estado español, unha dispersión do territorio que atinxe practicamente a todo o país. Poderíamos dicir que o medio natural (ou a denominada "Galiza Natural") apenas existe ou se reduce a uns poucos espazos de difícil acceso: cantís costeiros, canóns

de ríos, algúns curutos de montes e pouco máis. Ao falar do medio en Galiza deberíamos facelo referíndonos a un espazo cultural ou natural humanizado. Porén, este aspecto poucas veces se aborda ao centrarnos no medio ambiente en Galiza. Así, cando se fala de carballeiras, soutos, etc., semella que sempre estiveron aí, que son naturais, e non incidimos en quen plantou esas árbores ou para que se plantaron, os seus usos, mantemento, etc.

O medio rural atinxe ao 80% do territorio europeo e a forte perda da poboación non supón ambientalmente un beneficio. De feito, ao contrario do que se poida pensar, o abandono rural non está a significar unha naturalización do territorio, senón que inflúe no aumento de incendios ou na perda de biodiversidade natural. Socialmente, a falla de recursos e ingresos dificulta o mantemento dos servizos públicos, o que a súa vez, implica a emigración da mocidade. Un medio rural vivo é o garante hoxe en día dunha grande parte da nosa biodiversidade, tal e

como se apunta desde numerosos organismos, o que pasa, á súa vez, polo mantemento da poboación rural.

O equilibrio dinámico que durante séculos existiu entre as persoas e o medio debería estar presente nas actividades que se realizan no contorno e ser divulgado entre a cidadanía. Deberíase poñer en valor esa xestión eficaz fronte a actual crise ecolóxica. O rural extinguese debido a unha multitude de causas e con el pérdese un modelo de xestión do medio que, coas súas eivas, acadou un equilibrio semellante ao que hoxe chamamos desenvolvemento sustentábel.

PROXECTO ALDEA VERDE

Esta visión do medio fixo que Adegas se sitúe na perspectiva dun ecoloxismo social que estuda, demanda e denuncia; pero que tamén propón e divulga (Educación Ambiental). Exemplo disto, son diversos programas de educación ambiental que toman como modelo o sis-

Ramsés Pérez

O día 16 de marzo tivo lugar a presentación pública do proxecto Aldea Verde de Adegas, ao que asistiron os alcaldes da zona, representantes de Medio Rural e o Agader, membros da Comunidade de Montes, a veciñanza do lugar, simpatizantes e membros de Adegas. O grupo de gaitas "O Bico da Balouta" de Agolada amenizou a xornada.

tema de xestión rural e que dan ideas para mellorar as problemáticas específicas do rural (o programa de compostaxe caseira, o de creación de zonas húmidas para a depuración, ecoloxía cotiá no rural, etc).

Adega pretende construír un Centro de Educación Ambiental e Patrimonial que desde o medio rural e para o medio rural achegue o bo facer das nosas tradicións á cidadanía galega, retomando e divulgando os aspectos que fixeron que esta cultura fora sustentábel durante séculos e xerando ideas novas que melloren a situación do rural.

Pretendemos que o Centro "Eira da Xoana" sexa un referente no país pola súa calidade (humana, traballo, proxecto, coherencia,...) e un motor de desenvolvemento para a comarca, dinamizadora do ecoloxismo e do asociacionismo local, entre outros aspectos.

PLAN DE TRABAJO

Este proxecto de "Aldea Verde" terá dúas liñas de actuación. Por unha banda, a investigación sobre as prácticas tradicionais sustentábeis e, pola outra, o fomento e divulgación destas experiencias ambientais como exemplo de sustentabilidade. As prácticas recollidas pasarán a ser un reservorio de ideas para aplicar á crecente problemática ambiental. Neste traballo de investigación e recuperación, preténdese integrar os membros da poboación local como suxeitos primordiais. Na vertente divulgativa do proxecto, Adega pretende crear unha equipa multidisciplinar formada por persoal da asociación e pola poboación da comarca.

Nesta primeira fase, Adega aproveitará a súa experiencia no eido dos residuos e da auga para converter ao Centro nun modelo de xestión dos residuos (facendo fincapé na recuperación da tradicional esterqueira e dándolle o tratamento axeitado aos residuos restantes), así como nun exemplo no tratamento de augas residuais. Isto último farase mediante a construción dunha depuradora baseada na tecnoloxía de humidais, sistema descentralizado e de baixo custo, tratamento axeitado para pequenos núcleos, así como para as casas illadas. Tamén se reutilizarán as augas grises e de chuva.

Os criterios de sustentabilidade aplicaranse igualmente á hora de rehabilitar a casa da "Eira da Xoana", no deseño do equipamento e seguindo os preceptos da

Hai alomenos trinta anos que a Casa da Xoana, localizada na parroquia de San Martiño de Ramil, está deshabitada.

eficiencia enerxética (mediante sistemas pasivos ou a instalación de placas solares). Na medida do posíbel, empregaranse materiais locais.

"Eira da Xoana" vai ser empregada como un equipamento de educación ambiental que acolla visitantes durante todo o ano e que funcione como o referente de Adega no eido da Educación Ambiental. Establecerase como sé central dos distintos proxectos que a asociación está a levar a cabo na actualidade (Proxecto Ríos, Compostaxe caseira, Fogares verdes, Obradoiros con mulleres do medio rural).

Para o desenvolvemento e mantemento do proxecto, Adega contará con persoal especializado e coa participación dos veciños e veciñas da zona, posibilitando a realización de cursos monográficos na comarca dos que poida saír persoal que traballe no equipamento (cocina, educación ambiental, produtos da terra, etc). Así mesmo, colaborárase de xeito activo cos proxectos dinamizadores que xa están en funcionamento na comarca promovidos por outros colectivos (Custodia do territorio do Sobreiral do Arnegó, Milhulloa, Balneario de Pambre, Mancomunidade de Montes Ramil-Basadroa, A Casa da Terra, etc.).

A poboación local será parte activa do proxecto, pois é posuidora dunha ampla bagaxe de saberes e prácticas tradicionais sustentábeis. Dende Adega, entendemos que con estas actividades, difundimos e poñemos en valor, tanto os seus coñecementos, coma a súa función na conservación do medio e da paisaxe galega.

Todas estas propostas estanse a traducir en diferentes accións que Adega vén

En Semana Santa, varios grupos de voluntariado ambiental participaron das actividades que Adega organizou na zona aproveitando os Días Mundiais das Árbores e da Auga

realizando xa dende principios de ano. Durante os sábados ou en períodos especiais como a "I Xornada de Traballo de Semana Santa" ou no "Campo de Traballo do Verán", socios e socias de Adega, simpatizantes, veciños e veciñas do lugar ou voluntariado ambiental traballarán na rehabilitación da casa, na limpeza do terreo, na recuperación de valados e fontes, na elaboración de roteiros, na construción da zona húmida, e outras accións.

Adega conta co apoio económico do AGADER (Axencia Galega para o Desenvolvemento Rural) para a realización da primeira fase deste proxecto de "Aldea Verde", ao abeiro do "Programa de axudas a iniciativas no medio rural 2008".

* Virxinia Rodríguez é Secretaria Xeral de Adega e Ramsés Pérez é o Coordinador de Programas de Educación Ambiental de Adega.